

Більше краси, ніж туги: романтизм у житті і творчості Лесі Українки

Розширено уявлення про філософські акценти в творчості Лесі Українки, розглянуто соціально-часові умови, в яких формувалися соціальні складові особистості та світогляд майбутньої найвизначнішої жінки України, проаналізовано вплив ідей романтизму на філософський дискурс поетеси.

Ключові слова: романтизм, творчість, особистість.

Ідея написання цієї публікації виникла у авторки після осмислення ґрунтовної праці Оксани Забужко «Notre Dame de Ukraine: Українка в конфлікті міфологій» [3]. Справа в тім, що з 1991 року творчість наших видатних письменників-поетів-публіцистів починають досліджувати з нових методологічних позицій не лише літературознавці, історики, а й філософи. Ці зрушення стали поштовхом до популяризації та поширення серед сучасної молоді старих-нових-призабутих ідей українських інтелектуалів XIX-XX століття.

Зважаючи на це, в даній публікації ставимо за мету розширити уявлення про філософські акценти у творчості Лесі Українки загалом та зосередитися на її романтичних ідеях зокрема. Оскільки філософія життя і філософія творчості митця є взаємообумовленими, ставимо перед собою такі завдання. По-перше, дослідити соціально-часові умови, в яких відбувалося формування світогляду та особистісна соціалізація майбутньої найвизначнішої жінки України. По-друге, визначити риси характеру Лесі Українки та її підхід до своєї праці, спробувати виокремити той інтелектуальний і духовний скарб, яким вона володіла. По-третє, проаналізувати вплив ідей романтизму на філософський дискурс Лесі Українки.

Розповідь про Лесю Українку, її творчість, варто розпочати із зазначення років життя та головних досягнень: геніальна українська поетеса, публіцист, літературний критик, перекладачка, громадська діячка Леся Українка (Лариса Петрівна Косач) (1871-1913). Такі загальновідомі дані доповнюються завдяки працям як наших сучасників, так і надрукованим сьогодні спогадам сучасників Лесі Українки, в яких вона постає перед нами ще й як інтелектуалка, науковець, «аристократка і єретичка, спадкоємиця древнього лицарського роду і продовжувачка гностичної традиції» [3].

...Вона була благородною, мужньою, люблячою, які рідко трапляються в житті. «Серце в неї було надзвичайно любляче, ніжне, вразливе. Жадної грубости, жадного прикрого слова не перетравлювала вона; щиро добра, глибоко ніжна людина, вона рада була поступитися всім для другого», – згадувала близька подруга Лесі Українки Людмила Старицька-

Черняхівська[6,755]. «Неземна хрупка істота, некрасива, але на диво чарівна, з глибокими, наче море, очима і прелагідною хворою ухмилкою», – такою Лесею Українку бачив актор І.Сагатовський[Цит. за: 3,317].

Народилася в сім'ї українських інтелектуалів, довкола якої ідейно і організаційно центрувався весь український антиколоніальний опір. Батько, Петро Антонович Косач, був людиною «тихої вдачі» та «міцних переконань» (за спогадами Софії Русової), прямолінійним, шляхетним і добрим у ставленні до людей. Дворянин, «действительный статский советник», після закінчення юридичного факультету Київського університету ім. Святого Володимира та захисту дисертації на звання «кандидата законодавства» служив головою мирових посередників у м. Новограді-Волинському. Під час навчання в університеті він близько зійшовся з М.Лисенком, М.Драгомановим, М.Старицьким та іншими політичними та громадськими діячами, письменниками та вченими. Все життя мав активну громадську позицію – брав участь у похованні Тараса Шевченка, активно співпрацював зі Старою Громадою, підтримував українську літературу й культуру і матеріально, і роботою. Залишив по собі добру пам'ять: добродійствував недемонстративно – «не словом, а ділом» (наприклад, завдяки йому «за сорок років з Колодязного пішло лише два хлопці в солдати»)[Цит. за: 3,132].

Як зазначала Ольга Косач-Кривинюк, сестра Лесі Українки: «Зо всіх нас шістьох дітей Леся найбільше була подібна до батька і вродою і вдачею. <...> в Лесі такі самі риси обличчя, барва очей і волосся, як у батька, так само середній зріст, така ж постать, така сама тендітність. Вдачею ж вони обоє однаково були лагідні та добрі безмежно, однаково обоє бували здатні скипіти страшенно, коли їх дійняти чимсь особливо для них дошкульним. Обоє були надзвичайно стримані, терплячі та витривалі, з виключною силою волі. Обоє були бездоганно принципові люди <...> однаково делікатні у відносинах з людьми, намагаючись нікого собою не затрудняти, не клопотати, не намагати»[5,884].

Мати, Ольга Петрівна Драгоманова-Косач, в літературі Олена Пчілка – громадська та культурна діячка, жінка-університет, жінка-епоха, перша українська жінка-видавець – часопису «Рідний край» у 1906-1916 рр., перший український «парламентар» – у складі делегації громадівців у січні 1905 р. їздила до Петербурга на переговори з прем'єр-міністром С.Вітте про скасування Емського указу, мати українського націоналізму, перша українська жінка-академік – член-кореспондент УАН з 1924 року, людина багатогранна, невсипуща і всуціль успішна. Закінчила Київський зразковий пансіон пані Нельговської для благородних дівиць, блискуче володіла французькою та німецькою мовами, добре знала зарубіжну й російську літературу, музикувала. Маючи широкий світогляд і ґрунтовну освіту, Олена Пчілка зажила слави і в історії української журналістики, зокрема як мистецтвознавець, критик та популяризатор українського мистецтва. Її діяльність як фольклориста й етнографа є ще одним проявом самобутнього таланту. Необхідно відзначити і педагогічний хист Ольги Петрівни – вміння організувати та успішно здійснити навчання власних дітей вдома, розробивши власну методику викладання. І Леся, і старший син Михайло говорили добірною українською мовою, були цілком свідомими і запеклими патріотами.

Головні ж «університети» Леся Українка проходила у дядька – Михайла Петровича Драгоманова, йому завдячувала своєю «широкою європейською освітою» і з найбільшою втіхою згадувала про той рік, який прожила в Болгарії у Драгоманових, де кожен день був позначений дядьковою присутністю, широтою його мислі, його душевним теплом та мудрістю. Ще у п'ятирічному віці почула від нього пораду стосовно того, що необхідно вивчати різні мови і все життя її виконувала. За спогадами Л.Старицької-Черняхівської, Леся Українка «була надзвичайно здатна до мов; вона володіла німецькою, французькою, італійською і англійською мовами. Вона могла писати не тільки прозу, а й вірші на всіх цих мовах»[7,751]. Навіть перекладала власні твори (німецькою – вірш «To be or not to be?», російською – драму «Блакитна троянда»), – а це вже абсолютний максимум письменною інтимності в стосунку до будь-якої мови. Крім європейських мов знала латину та грецьку, шкодуючи, що недосконало знає давньоєврейську.

Про вік особистісної соціалізації Лесі Українки необхідно говорити лише в просторово-часовому контексті, «оживлюючи» його «палким та хаотичним» роєм голосів, суперечок, гурткових дебатів 1880-1890-х, що значною мірою й склали її «університети». В цей час київське українське життя проходило по різних гуртках, які так чи інакше провадили свою діяльність. Українські громади склалися з людей, що вірили і по змозі працювали для відродження української нації. Політичного світогляду від членів не вимагалось, зате твердо вимагався етичний ценз.

Одним з продуктивніших гуртків був гурток, що звався «Література». У хаті Миколи Віталійовича Лисенка, славетного українського композитора, щосуботи збиралися старі й молоді письменники, які бралися до літературної праці. Серцем гуртка були М.Лисенко, О.Косач та М.Старицький. Належали до цього гуртка О.Кониський, К.Михальчук, М.Ковалевський, Леся Українка та Михайло Косач, Л.Старицька, М.Славинський, М.Грушевський, Б.Боровик, Є.Тимченко, І.Стешенко, О.Черняхівський і багато інших.

Літературне коло мало завдання збагатити рідну літературу перекладами зі світової літератури. Володимир Самійленко перекладав Данте, Мольєра й Беранже, Леся Українка – Гейне, Олександр Черняхівський – «Розбійників» Шиллера і «Подорож на Гарц» Гейне, Євген Тимченко – «Калевалу» (фінський епос).

На літературних засіданнях читалися не тільки переклади, а й власні твори. «Читалися твори, спільно обмірковувалися і щодо змісту, й щодо мови, а коли справи було покінчено, – починались мрії, сі мрії все сплітались біля осередку: рідна преса, рідна школа, рідне життя. Закладались програми нових праць. І здавались сі мрії такими хорошими й такими недосяжними»[7,747].

Говорячи про поетичну та літературно-публіцистичну творчість Лесі Українки, слід сказати про вплив на неї романтизму. Дозволимо собі невеликий відступ, зупинившись на характеристиці останнього. Романтизм із його культом ідеалу, протиставленого реальності – остання велика культурна епоха в історії Європи, що охопила літературу, музику, філософію та науку, остання «релігійна течія в мистецтві». Він розпочався на схилі XVIII століття у Німеччині як реакція на односторонній культ

розуму епохи просвітництва і тривав до середини ХІХ століття. Після холодної розсудливості у філософії І.Канта з'явилися нові орієнтири: творчість, духовність, ірраціоналізм, почуття, фантазія, переживання, туга, несвідоме, містичне.

Романтики вважали, що у стані творчого натхнення відбувається стирання меж між сном і дійсністю. Молодий геній Фрідріх фон Харденберг (1772 – 1801), більш відомий як Новаліс, сказав: «Світ стає сном, а сон стає дійсністю». Він написав роман із часів середньовіччя «Генріх фон Офтердінген», так і не завершивши його, однак твір завоював визнання. У романі розповідається про пошуки молодого Генріха «блакитної квітки», яка приснилася йому одного разу й за якою він із того часу невимовно тужить. Ця туга за чимось далеким і недосяжним була типовою для романтиків. Вони тужили за минулими епохами, їх тягнуло до віддалених культур, до країн Сходу, їхньої містики, їх вабила ніч, тьмяність світу, старожитні руїни та надприродні явища. Романтики прагнули до створення нових міфів, що мали розгортатися з «потаємних глибин духу» (Ф.Шлегель).

Лесі Українці такі західноєвропейські міфи давали унікальну можливість вивести на світло свідомості те, що в українській культурі, з усіма її відхиленнями від традицій, порушеною структурою й логікою історичного розвитку, приречене було лишатись «недоговореним» і переважно інтуїтивним. Адже сюжети своїх творів вона брала здебільшого з життя давніх євреїв, вавилонян, греків, римлян, іспанців, французів ХVІІІ ст. Заглиблення в іншу епоху дозволяло їй відійти від деталей сучасного побуту й зосередитися на психологічній боротьбі своїх героїв, висвітлюючи тим нагальні проблеми українського суспільства своєї доби.

Фахові консультації й відповідну наукову літературу Леся Українка часто одержувала від відомого сходознавця Агатангела Кримського. Готуючись написати драми «В катакомбах» і «Адвокат Мартіан», вона зверталася до нього з проханням літератури про християнське підпілля, про розвиток влади митрополитів під час їхнього переслідування. Після знайомства з дисертацією Гідулякова «Развитие власти митрополитов в первые три века христианства», Леся Українка просить оригінальні документи. Отримавши дисертацію Олара «Переслідування християн Римською імперією», написану французькою, замовляє ще ряд книжок. А.Кримський захоплено зазначав, що «цілу бібліотеку послав. Вона всі ці книжки уважно перечитала. Якби який-небудь приват-доцент стільки прочитав, скільки вона! А вона стільки працювала лише для того, щоб написати дві коротенькі одноактові драми. Без перебільшення можу сказати, що Леся Українка була справжнім ученим, дослідником» – писав у «Спогадах...» А.Кримський[6,689].

Темі раннього християнства Леся Українка присвячує шість драм: «Одержима», «Руфін і Прісцілла», «В катакомбах», «Йоганна, жінка Хусова», «Адвокат Мартіан», «На полі крові». Фахова література їй була потрібна для того, щоб розібратися з темою, обґрунтувати й справдити свої світоглядні інтуїції. Вона одписує А. Кримському з приводу «Катакомб»: «студії потвердили мені тільки те, що я давно думкою почувала, тільки не могла фактами доказати»[9,154].

Серед улюблених поетів Лесі Українки, що мали значний вплив на її творчість, був німецький романтик Генріх Гейне. Правдивою він вважав не історію церкви, а історію первісної, «індусько-гностичної» (на противагу пізнішій, «юдейсько-деїстичній») «ідеї християнства»: «Як ця ідея складалась історично і оприсутнювалася в світі явищ, можна бачити вже в перші віки нашої ери, особливо якщо без упереджень вивчити історію маніхейян та гностиків. Попри те, що перших оголошено єретиками, а других ославлено, і тих, і других проклято церквою, сліди їхнього впливу на це вчення збереглися, з їхньої символіки розвинулося католицьке мистецтво, і все життя християнських народів перейняте їх способом думання. <...> Так, це велика, свята, сповнена безмежного блаженства релігія, вона старалася відвоювати для духа безумовне панування на землі, – але ця релігія була надто висока, надто чиста, надто гарна для цієї землі, де її ідею можна було проголосити хіба в теорії, але ніяк не втілити на практиці. Спроба втілити цю ідею породила в історії незліченне багатство щонайпрекрасніших явищ, і довго ще поети всіх часів будуть співати й славити її» [Цит. за: 3,287-288].

І дійсно, поет Г.Гейне, провансальські трубадури, німецькі міннезінгери, лицарі «Круглого столу» – автори романів так званого «Граалєвого циклу» (Кретъєн де Труа, Роберт де Борон, Вольфрам фон Ешенбах та інші), Данте співали та славили її, «індо-гностичну» ідею Святого Духа. Тут варто, з нашого погляду, процитувати уривок з «Гірської ідилії» Г.Гейне в перекладі Лесі Українки. На запитання любки милої, чи має він віру правдиву, герой відповідає так: «Ох, дитино, як малим я / ще на лоні неньки був, / Вірив я, що Бог Отець є, / Силу й добрість Бога чув! / <...> Як підріс я, любко мила, / Більше розуму вже мав, / Зрозумів тоді я більше, / В Бога Сина вірять став; / <...> А тепер дійшов до літ я, / І читав, і мандрував, / Я в Святого Духа віру / Щирим серденьком прийняв. / Дух Святий із давніх-давен / Та й тепер вчиня дива, / Він ярмо неволі й замки / Злих тиранів розбива; / Давні смертні рани гоїть, / Відновля людські права, / Поміж людом чесним, добрим, / Рівність, воля настава. / Дух Святий жене темноту / І химери чорні пріч, / Що псують кохання й втіху, / Дращуть нас і день і ніч. / Збройних лицарів багато / Дух Святий собі обрав, – / Щоб його чинили волю, / Душу їм одважну дав. / <...> Ну, поглянь на мене, любко, / Сміло глянь і поцілуй, / Бо Святого Духа лицар, / Сам такий я, – не здивуй!» [11,211].

Лицарському середньовіччю Леся Українка присвячує і власні вірші та поеми: «Роберт Брюс, король шотландський», «Легенди», «Трагедія», «Королівна», «Бранець», «Граф фон Ейнзідель», «Осіньна казка», «Ізольда Білорука», «Віла-посестра». Лицарська література була обов'язковою складовою тодішньої освіти, в опері був у моді Ріхард Вагнер із «Лоенгріном», «Трістаном і Ізольдою», «Парсіфалем», саме тому поетеса пише: «У дитячі любі роки, / Коли так душа бажала / Надзвичайного, дивного, / Я любила вік лицарства ...» [11,53].

Розповідь про романтизм у творчості Лесі Українки не можлива без згадки про «Лісову пісню». Цікаво і незвично трактує О. Забужко цей твір, вважаючи його українською версією легенди про Грааль. Вона пише: «... сам «Грааль» досі залишається одним із найзагадковіших «темних місць» усієї лицарської містики (у Вольфрама це «універсальний принцип», він

же й «найчистіший камінь», таємничо названий *lapsit ex illis* – очевидно, аглютиноване «*lapsit ex caelis*», тобто «впавий з небес»: він дарує наближеному вічну молодість і постійне відродження, – звідки й традиційний у лицарській містиці символ Фенікса, який згоряє й відроджується з попелу). Пошук Граалю <...> і був правдивою *духовною місією* «святого лицаря», єдиної надії і «визволителя» поспільства від усякого насильства, нецнот і звади...»[3,252-253].

Легенда говорить, що Парсіфаль – удовин син – вирушає в путь, щоб здобути лицарство, зустрічає Короля Рибалок, який пропонує йому притулок на ніч. Уночі Парсіфалю з'являється діва з Граалем, прикрашеним самоцвітами. Парсіфаль повинен поставити їй запитання, яке й відкриє йому доступ до містичного «універсального принципу». Але він не знає священного паролю (своєї істинної місії), безславно провалює діло, а прокинувшись зі сну, виявляє довкола себе пустку, руїну. Згодом, після нещасливих пригод, дізнається «дурний лицар», що він з Граалєвого роду, а Король Рибалок – його рідний дядько.

Всі названі події без змін відтворює Леся Українка в «Лісовій пісні». Лукаша, «вдовиного сина», дядько Лев – «Король Рибалок» – приводить у свої лісові володіння. Лукаш, український Парсіфаль, призначений на лицарство, озброєний духовним мечем (сопілкою), котрий так само «...глибоко крає, / розтинає білі груди, серденько виймає!»[11,704], однак не вбиває, а творить, зустрічає діву-Мавку в «самоцвітному» вінку із світляків, що несе «Грааль» – «універсальний принцип», божистий Ерос. Вона інстинктивно відчуває і постійно роздмухує в Лукашеві його «божисту іскру» містичного призначення: «Бач, я тебе за те люблю найбільше, / чого ти сам в собі не розумієш, / хоча душа твоя про те співає / виразно-широ голосом сопілки...»[11,718]. Несвідомий власної «Граалівської породи», «дурний лицар» запитує «А що ж воно таке?», і отримує відповідь: «Воно ще краще, / ніж вся твоя хороша, любя врода, / та висловить його і я не можу...» [там само]. Несучи в собі *гріх незнання*, Лукаш зраджує Мавчине кохання, але Мавка «вчиняє диво» – через певні трансформації допомагає йому (і собі) стати абсолютно вільним і щасливим. «Лукаш починає грати. Спочатку <...> гра його сумна, як зимовий вітер, як жаль про щось загублене і незабутнє, але хутко переможний спів кохання <...> покриває тугу. Як міниться музика, так міниться зима навколо: береза шелестить кучерявим листом, весняні гуки озиваються в завітлім гаю, тьмяний зимовий день змінюється в ясну, місячну весняну ніч. Мавка спалахує раптом давньою красою у зорянім вінці. Лукаш кидається до неї з покликом щастя»[11,736].

Народні волинські мелодії до «Лісової пісні» Леся Українка обирала сама. З молодих років вона любила музику і пильно вчилася гри на фортепіано. У вірші «До мого фортепіано» писала: «З тобою звикла я ділитися журбою, / Вповідувать думки веселі і сумні. ...»[11,16]. Романтиків Ф.Шуберта, Ф.Шопена, Р.Шумана, Е.Грига, Л.Бетховена та інших, за свідченням сестри Оксани, грала «для себе» на самоті. Як зазначає О.Забужко, «мистецький хист Лесі Українки був, як то притаманно великим митцям, по-ренесансному «синкретичним» – включав у себе, крім словесного дару, здібності до музики, співу, пластики, малярства, декору,

ба навіть акторської гри! Можна сказати, що цю жінку було «закроєно на генія» [3, 151].

«Інтелект, поетична інтуїція, глибока ніжність жіночої психіки, сильна творча воля, орлиний лет душі, яка уміє відмежовувати себе від життєвої торговиці і без галасу творити собі образ вищої людини, вільної людини, – оте все сплелось в творчості Лесі Українки в одну гармонійну цілісність,» – зазначав М.Євшан [10].

Романтизм – це суб'єктивне мистецтво, у якому дух «переходить із зовнішньої стихії в задушевне злиття з собою», ігноруючи все зовнішнє як «неспівмірне» собі. Це піднесення до себе, відчуття і «знання себе в єднанні з собою» і є основним принципом романтичного мистецтва [2, 232]. Називаючи себе неоромантиком, Леся Українка писала в листі до Ольги Кобилянської: «...вірю ж я тільки в одного духа, того, що про нього співав Heine в своїй «Bergidylle» і що йому служили всі найсвітліші душі людські. І з мене тієї віри досить» [8, 324].

Як зазначає О.Забужко, «Українчина «лицарська служба» Святому Духові, глибоко аристократична віра «досконалих» («parfaits») розвинулася зсередини тієї культури, котра сама була генетично лицарською – з культури колишньої козацької шляхти, яка в кінці XIX – на початку XX ст. видала в українській інтелектуальній, політичній і церковній історії свій останній сплеск воїстину передсмертної «краси і сили». Саме тодішній широкосяжний рух повернення сполонізованого і зрусіфікованого у XVIII ст. українського нобілітату до «своєї національності», своєрідний вітчизняний модерний аналог аристократичній «контрреформації», і «породив» Лесю Українку (в прямому й переносному значенні слова!); саме його речником і «пророком» вона виступала; саме цій культурі, перед самим «Заходом сонця», встигла дати новий голос – і повноформатний модерний міф» [3, 290].

Як і романтики, своє життя Леся Українка будувала за законами художнього тексту з ознаками ціннісного максималізму – «усе або нічого», «пан або пропав», «здобути або дома не бути». Відіграла свою роль постійна сумлінна праця над собою. «Життя ламало тільки обстановку навколо мене (ну, і кості мої, як траплялось), а вдача моя, виробившись дуже рано, ніколи не міналась та вже навряд чи й зміниться. Я людина еластично-уперта (таких багато між жіноцтвом), скептична розумом, фанатична почуттям, до того ж давно засвоїла собі «трагічний світогляд», а він такий добрий для гарту» – писала А.Кримському в 1911 році [9, 371-372].

Леся Українка була переконана, що вирішальною для суспільного розвитку є діяльність сильної особистості, тому близькими для неї є гуманістично-стверджуючі заклики Фрідріха Ніцше, його героїко-романтичні ідеї, спрямовані на возвеличення індивідуального самовладдя. Звідси – прихильність до ніцшеанського «бунту проти мас», безликих і жорстоких, ворожих тому, хто «висувається» за межі дозволеного саме масами. Мабуть, у цьому й слід шукати відповідь на питання про те, чому творчість Лесі Українки, спочатку сприйнята та поцінована її сучасниками так високо, згодом стає недосяжною для розуміння. Адже за радянських часів її думки і почуття, її заклики до свободи і самоповаги, особисте ставлення до життя, близького оточення, до свого народу, не збігалися з державною політикою.

Ще за життя Лесі Українки почалася епоха, яка вже не потребувала генія, а відтак і не вміла його впізнати – епоха панування масової людини, для котрої не існувало духовної ієрархії, а тому не існувало й того, що Т.Карлайл, останній із філософів європейського романтизму, називав «героеархією», «ієрархією рівняння на героя», що має здатність бачити сутність крізь позірності, будучи носієм сакрального послання. Коли Жірондист у «Трьох хвиликах» жахається, почувши від Монтаньяра про страту Лавуазьє («Не вірю! Се неправда! Се занадто / злочин великий – навіть і для вас!»), Монтаньяр відказує: «Хіба ж не все одно, в котору скриню / з кісток та м'яса перейде ідея – / тож їй не першина мінять домівку. / Чи зветься скриня та Лавуазьє, / чи там який Дюпен або Лера? / Ото, не мав би я чого журитись!»[11,394]. Така універсальна заміненість будь-кого будь-ким, становить одну з фундаментальних характеристик масового суспільства, в якому вже немає місця митцям рівня Лесі Українки. «Але одшумує життя, і прийдуть ті, що відчують всю глибину її творчості, всю красу її душі»[7,763].

Отже, не претендуючи на повне розкриття означеної теми, і, враховуючи сказане вище, зробимо висновки. По-перше, для розуміння та сприйняття творчості Лесі Українки необхідно чітко уявляти час і рівень розвитку українського суспільства другої половини ХІХ – початку ХХ століття. Лише в контексті епохи видається можливим осмислення ідей, що їх висловила Леся Українка. Соціальне середовище, родинне виховання й освіта – це ті умови, в яких формувався світогляд та характер поетеси. По-друге, постать Лесі Українки варто розглядати і з освітньо-виховних позицій, а саме – її характер, прагнення та вміння жити і працювати, отримуючи насолоду від цього, обов'язок, принциповість, інтелект та інші риси вдачі мають стати орієнтиром для молодого покоління. По-третє, філософський дискурс Лесі Українки має яскраво виражену романтично-екзистенціальну спрямованість. Неоромантизм – це відображення краси життя, аніж туги за нездійсненням. Таку аксіому й підтвердила поетка своїм життям і творчістю.

Література

- 1.Бичко А. Леся Українка: Світоглядно-філософський погляд. – К.: Український Центр духовної культури, 2000. – 186с.
- 2.Гегель Г.В.Ф. Естетика в 4-т. – Т. 2. – М.: Изд-во «Искусство», 1969. – 326с.
- 3.Забужко Оксана Notre Dame d'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій. – 2-е вид., виправл. – К: Факт, 2007. – 640с.
- 4.Кармазіна М.С. Леся Українка. – К. : Видавничий дім «Альтернативи», 2003. – 416с.
- 5.Косач-Кривинюк О. Леся Українка: Хронологія життя і творчості. – Нью-Йорк: Українська Вільна Академія Наук у США, 1970. – 923с.
- 6.Кримський А. Із спогадів щирого друга // Твори: в 5 т. – К.: Наук. думка, 1973. – Т.2. – С.687-691.
- 7.Старицька-Черняхівська Л.М. Драматичні твори. Проза. Поезія. Мемуари / Вступ. стаття, упорядкув. та приміт. Ю.М. Хорунжого. – К.: Наук. думка, 2000. – 848с.

8.Українка Леся. Зібрання творів.: У 12 т. – Т. 11. Листи (1898 – 1902). – К.: Наук. думка, 1978. – 478с.

9.Українка Леся. Зібрання творів.: У 12 т. – Т. 12. Листи (1903 – 1913). – К.: Наук. думка, 1979. – 696с.

10.Українка Леся. Оргія: Драматичні поеми. – К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. – 771с.

11.Українка Леся. Усі твори в одному томі / В.Т.Бусел (уклад.), М.І. Литвинець (передм.). – К.; Ірпінь: Перун, 2008. – 1376с.

Халамендик В.Б. Больше красоты, нежели тоски: романтизм в жизни и творчестве Леси Украинки

Расставлены философские акценты в творчестве Леси Украинки, рассмотрены социально-временные условия формирования мировоззрения и социальных составляющих личности выдающейся женщины Украины, проанализировано влияние идей романтизма на философский дискурс поэтессы.

Ключевые слова: романтизм, творчество, личность.

Khalamendyk, V.B. It is more than beauty than melancholy: romanticism in a life and Lesya Ukrayinka's creativity

In the publication representation about philosophical accents in Lesya Ukrayinka's creativity is expanded, social - time conditions in which there was a formation of outlook and formation social making persons of the future most outstanding woman of Ukraine are considered, influence of ideas of romanticism on a philosophical discourse of the poetess is analysed.

Key words: romanticism, creativity, personality.